

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПРАВОЗНАВСТВА**

ПРОФЕСІЙНІ ОBOB'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ

**ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ ПРАВО
ПІДГОТОВКИ ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 08 ПРАВО
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 081 ПРАВО**

Рекомендовано кафедрою
управління у сфері цивільного захисту на 2022-2023 навчальний рік.
Протокол від 23 серпня 2022 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Методологія сучасного правознавства»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Методологія сучасного правознавства» складена відповідно до освітньо-професійної програми Право підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти спеціальності 081 Право.

Методологія права закладає фундамент загальної юридичної культури, юридичного мислення, формує наукову базу юридичного світогляду. У межах методології права вивчаються відповідні основні юридичні поняття і категорії юриспруденції, якими користуються при викладанні галузевих дисциплін та проведенні галузевих наукових досліджень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методологія сучасного правознавства» є дослідження закономірностей виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ у контексті того чи іншого методологічного підходу.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Аліна Анатоліївна БІЛЕКА
Контактна інформація	
E-mail	bileka_alina@chipb.org.in
Наукові інтереси	аграрне, земельне та екологічне право
Професійні здібності	кандидат юридичних наук, доцент
Наукова діяльність за освітнім компонентом	наукові публікації у фахових виданнях та наукове керівництво дослідженнями здобувачів вищої освіти у науковому предметному гуртку з правознавства «Феміда»

Час та місце проведення занять з дисципліни визначається розкладом навчальних занять, затвердженим начальником інституту.

Мета навчальної дисципліни «Методологія сучасного правознавства» - поглибити й систематизувати знання здобувачів щодо системи засобів прийомів та способів дослідження права та держави, надати їм допомогу у вирішенні проблемних питань стосовно специфіки методологічних засад юридичних досліджень, сформулювати у здобувачів уявлення про особливості існування правової реальності в її різноманітних виявах, передати знання про систему правових понять та основних концепцій існування права і держави, закріпити ціннісні установки, засновані на використанні методологічного осмислення функціонування правових реалій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методологія сучасного правознавства» здобувач повинен знати: поняття методології; структуру методології (рівні); раціональну та ірраціональну методологію; науку і методологію: основні характеристики пізнання; методологічну ситуацію у сучасному правознавстві; об'єкт і предмет правознавства; форми і засоби професійного методологування; вміти: застосовувати методи у правознавстві; проводити аналіз негативних та позитивних властивостей методів; з'ясувати необхідність застосування різних методологічних підходів у правознавстві; виявляти помилки у застосуванні методів при наукових

дослідженнях; виявляти критерії методології у професійній діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни ПРОФЕСІЙНІ КОМПОНЕНТИ		
ОБОВ'ЯЗКОВІ		
Рік підготовки	2022-2023	
Семестр	1	
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	
- кількість модулів	1	
- загальна кількість годин	90	
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	12	
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	2	
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	76	
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Іспит 1 семестр	

Передумови для вивчення дисципліни

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Методологія сучасного правознавства» взаємодіє із гуманітарними навчальними дисциплінами (філософія, соціологія, політологія, всесвітня історія, історія України та ін.), теоретико-історичними (синтезуючими) юридичними навчальними дисциплінами (історія держави і права зарубіжних країн, історія вчень про державу і право, історія держави і права України та ін., а також суміжними з ними дисциплінами - філософія права, соціологія права, юридична деонтологія та ін.), галузевими (базовими) юридичними навчальними дисциплінами (конституційне право, кримінальне право, кримінально-процесуальне право, цивільне право, та ін.), а також міжгалузевими, прикладними, організаційними, зарубіжними порівняльного характеру (порівняльне правознавство), міжнародними юридичними навчальними дисциплінами.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми Право підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти спеціальності 081 Право вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Код	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, проекти практики)	Кіл-ть кредитів	Форма контролю	Компетентність (ЗК\СК)	
1. ПРОФЕСІЙНІ ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ОПП					
ОК 6	Методологія сучасного правознавства	3	екзамен	1-15	1-16
Загальні компетентності (ЗК)		<p>ЗК 1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5 Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 8. Здатність бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК 9 Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК 13 Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки, технологій.</p> <p>ЗК 14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.</p> <p>ЗК 15 Прагнення до збереження навколишнього</p>			

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p>	<p>середовища.</p> <p>СК 1 Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК 2 Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.</p> <p>СК 3 Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.</p> <p>СК 4 Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.</p> <p>СК 5 Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.</p> <p>СК 6 Знання і розуміння основ права Європейського Союзу. СК 7 Здатність застосовувати знання засад, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК 9 Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.</p> <p>СК 10 Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.</p> <p>СК 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК 14 Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p> <p>СК 15 Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p>
--	--

СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання за ОПП:

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Тема 1. Генеза юридичної науки.

Періодизація історії формування наукової раціональності. Юридична наука. Паростки юридичної науки в культурі Давньосхідних цивілізацій. Юридична думка в культурі Стародавньої Греції. Наука про право в Стародавньому Римі. Юридичний раціоналізм Середньовіччя. Юридична раціональність в культурі Відродження.

Тема 2. Історія юридичної науки.

Основні моделі історіографії науки. Основні етапи розвитку і основні історичні форми наукової раціональності. Класичний етап розвитку юридичної науки. Некласичний етап розвитку юридичної науки. Постнекласичний етап розвитку юридичної науки.

Тема 3. Структура наукового пізнання.

Основні елементи наукового пізнання. Етапи наукового пізнання. Методологія наукового пізнання: філософські, логічні, загальнонаукові методи дослідження. Функції наукового методу.

Тема 4. Герменевтика як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи герменевтики як методології соціально-гуманітарного пізнання. Герменевтика в історії методологічної думки. Юридична герменевтика.

Тема 5. Природно-правова парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи натуралізму як методології. Історичні сформовані форми юснатуралізму. Юридичний натуралізм.

Тема 6. Аксіологія як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи аксіології як методології соціально-гуманітарного пізнання. Аксіологія в історії методологічної думки. Юридична аксіологія.

Тема 7. Прагматизм як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи прагматизму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Прагматизм в історії методологічної думки. Юридичний прагматизм.

Тема 8. Феноменологія як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи феноменології як методології соціально-гуманітарного пізнання. Феноменологія в історії методологічної думки. Юридична феноменологія.

Тема 9. Позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм як парадигми юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи позитивізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Позитивізм в історії методологічної думки. Юридичний позитивізм. Основні ідеї та принципи неопозитивізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Неопозитивізм в історії методологічної думки. Юридичний неопозитивізм. Основні ідеї та принципи постпозитивізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Постпозитивізм в історії методологічної думки. Юридичний постпозитивізм.

Тема 10. Структуралізм, постструктуралізм (постмодернізм) як парадигми юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи структуралізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Основні ідеї та принципи постструктуралізму (постмодернізму) як методології соціально-гуманітарного пізнання. Структуралізм і постструктуралізм в історії методологічної думки. Юридичний структуралізм і постструктуралізм–постмодернізм.

Тема 11. Структурний функціоналізм як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи структурного функціоналізму як методології

соціально-гуманітарного пізнання. Структурний функціоналізм в історії методологічної думки. Структурний функціоналізм в юриспруденції.

Тема 12. Культурно-історичний (цивілізаційний підхід) як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи культурно-історичного (цивілізаційного) підходу як методології соціально-гуманітарного пізнання. Культурно-історичний (цивілізаційний) підхід в історії методологічної думки. Культурно-історичний підхід в юриспруденції.

Тема 13. Еволюціонізм, формаційний підхід як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи еволюціонізму, неоеволюціонізму як методології соціально-гуманітарного пізнання. Еволюціонізм, неоеволюціонізм в історії методологічної думки. Еволюціонізм в юриспруденції.

Тема 14. Синергетика як парадигма юридичних досліджень.

Основні ідеї та принципи синергетики як методології соціально-гуманітарного пізнання. Синергетика в історії методологічної думки. Юридична синергетика.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	ус ЬО ГО	у тому числі					у сь ого	у тому числі					
		л	п	лб	і д	с. р.		л	п	л б	ін д	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Генеза юридичної науки	-	-	-	-	-	-		2	1	-	-	6	
Тема 2. Історія юридичної науки	-	-	-	-	-	-					-	-	6
Тема 3. Структура наукового пізнання	-	-	-	-	-	-					1	-	-
Тема 4. Герменевтика як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-		2	-	-	-	6	
Тема 5. Природно-правова парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-		1	-	-	-	6	
Тема 6. Аксиологія як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-		1	-	-	-	6	
Тема 7. Прагматизм як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-		1	-	-	-	6	

досліджень													
Тема 8. Феноменологія як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Тема 9. Позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм як парадигми юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Тема 10. Структуралізм, постструктуралізм (постмодернізм) як парадигми юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6
Тема 11. Структурний функціоналізм як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6
Тема 12. Культурно-історичний (цивілізаційний підхід) як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6
Тема 13. Еволюціонізм, формаційний підхід як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4
Тема 14. Синергетика як парадигма юридичних досліджень	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
МКР	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	76
Усього годин	-	-	-	-	-	-	-	12	2	-	-	-	76

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

Теми рефератів

1. Поняття юридичної науки, її структура, функції.
2. Юриспруденція як система юридичних наук.
3. Об'єкт та предмет юриспруденції.
4. Поняття методології наукового дослідження.
5. Методологія юриспруденції.
6. Явище і сутність у праві.
7. Зміст і форма в праві.
8. Структура й елементи в праві.
9. Системність, систематизація і право.
10. Законодавча техніка.
11. Правові презумпції.
12. Правові фікції.

13. Юридичні конструкції.
14. Способи (прийоми) викладення норм права.
15. Способи систематизації законодавства.
16. Особливості мови закону.
17. Класифікація юридичних термінів.
18. Техніко-юридичні частини нормативного тексту.
19. Особливість юридичного тлумачення.
20. Теорії юридичного тлумачення.
21. Методологія юридичного тлумачення.
22. Юридичний процес: поняття, основні ознаки, види.
23. Особливість правотворчого, правозастосовного, контрольного процесу. Процесуальна форма.
24. Об'єкт юридичного процесу.
25. Процесуальне доказування.
26. Процесуальні документи.
27. Поняття, основні види стадій юридичного процесу.
28. Методологія необхідності застосування категорії «істинність» до норм права. Поняття істинності норм права.
29. Традиції в праві і правова спадщина.
30. Західна традиція права.
31. Старий Завіт, Новий Завіт і право.
32. Правова культура і правова акультурація.
33. Динаміка правової культури.
34. Наступність у праві.
35. Теорія цінностей і право.
36. Цінності в праві.
37. Право як цінність.
38. Інструментальна цінність права.
39. Власна цінність права.
40. Соціальна цінність права.
41. Правовий нігілізм, правовий ідеалізм як оцінне ставлення особи до права.
42. Соціально-юридичний механізм регулювання суспільних відносин.
43. Правова соціалізація особи.
44. Юридична конфліктологія.
45. Право як інструмент соціального контролю.
46. Методологія юридичного прогнозування.
47. Ефективність норм права, правосвідомість і методологія їх дослідження. Методологія соціально-юридичного дослідження.
48. Системність права.
49. Система права і система законодавства, їх співвідношення.
50. Співвідношення національного і міжнародного права.
51. Способи вирішення юридичних колізій.
52. Система права і правова система, їх співвідношення.

53. Види основних правових систем сучасності
54. Взаємозв'язок права і управління.
55. Співвідношення правової форми і змісту регульованих відносин.
56. Стимули і обмеження в праві.
57. Правовий режим.
58. Право і політика.
59. Правова політика.
60. Співвідношення права, політики, економіки.
61. Правове регулювання економіки.
62. Зв'язок права та інтересів.
63. Правове забезпечення інтересів особи, його рівні.
64. Зв'язок інтересів особи з категоріями «права людини», «суб'єктивні права», «законні інтереси».
65. Поняття «права людини», «суб'єктивні права», «законні інтереси», їх співвідношення.
66. Співвідношення права і закону.
67. Правовий закон: поняття, ознаки.
68. Цінність розрізнення права і закону.
69. Критерії розмежування «правового закону» і «неправового закону».
70. Значення розрізнення права і закону (теоретичне, практичне).

Теми наукових робіт

1. Витоки та зміст теорії юридичного процесу.
2. Законодавча техніка та досконалість закону.
3. Західна традиція права за Г. Дж. Берманом (короткий нарис).
4. Зміст та особливості механізму реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.
5. Класифікація та доцільність використання конкретних способів тлумачення законодавства.
6. Контрольно-наглядова правова форма діяльності держави.
7. Критерії ефективності застосування правових норм правоохоронними нормами.
8. Методологічні підходи в юриспруденції.
9. Наступність у праві.
10. Нетипові нормативні приписи, їх відмінність від норм права.
11. Особливості та види правотворчості громадянського суспільства.
12. Особливості та стадії застосування права як правові форми діяльності держави.
13. Особливості установчої правової форми діяльності держави.
14. Поняття і основні характеристики наукового пізнання.
15. Право чи держава (визначення примату)?
16. Право як міра свободи, рівності і справедливості.
17. Право як цінність.
18. Правова природа рішень Конституційного Суду України.

19. Правовий вплив і правове регулювання.
20. Правовий закон: критерії визначення.
21. Правові поняття та категорії як наукові правові абстракції.
22. Прецеденти Європейського Суду з прав людини та практика їх застосування в Україні.
23. Проблема підвищення інформативності законодавчого тексту.
24. Процесуальна форма як наукова абстракція.
25. Процесуальний режим - забезпечувальний елемент юридичного процесу.
26. Співвідношення об'єкту та предмету юридичної науки.
27. Старий Завіт, Новий Завіт і право.
28. Судова правотворчість: стан та перспективи розвитку в Україні.
29. Судова практика як джерело права.
30. Сучасні концепції тлумачення права.
31. Удосконалення нормотворчої діяльності у контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС.
32. Феноменологічний та герменевтичний підходи до дослідження правової реальності.
33. Юридична етнологія та юридична антропологія: загальна характеристика.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Форми поточного та підсумкового контролю

Засоби оцінювання

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачами вищої освіти з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення

конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)	(Результат навчальних занять за семестр	/	Результат самостійної роботи за семестр) 10
---	---	---	---	--	-------------

Критерії оцінювання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.

Підсумкові бали навчальної дисципліни = Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	А	відмінно

80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів вищої освіти, залікових книжках. **Присутність здобувачів вищої освіти на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

Підсумкові бали навчальної дисципліни	Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)	Кількість балів за підсумковим контролем
--	---	---

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії).

Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам вищої освіти, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 50 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачам вищої освіти, які не ліквідували академічну

заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Інституту. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 50 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Інституту.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Підсумкові бали за поточний семестр</i>	<i>Підсумкові бали за попередній семестр</i>	2
--	--	--	---

Оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю визначені Кафедрою, зокрема щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи.

Перелік теоретичних питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Базис і надбудова.
2. Види та форми правотворчості.
3. Види тлумачення.
4. Властивості права.
5. Внутрішня критика як дослідження інформаційної якості джерел з точки зору актуальності й об'єктивної можливості.
6. Гносеологічні проблеми правознавства баденської школи неокантіанства (В. Віндельбанд і Г. Ріккерт).
7. Гносеологічні функції закону заперечення заперечення.
8. Головні категорії юридичного пізнання.
9. Джерела права і методологія.
10. Діалектика як методологія.
11. Догматизація формаційної концепції розвитку суспільства.
12. Еволюційна теорія Г. Спенсера.
13. Еволюція юридичного (правового) позитивізму теорії природного права.
14. Евристика. Правила постановки інноваційно-стратегічних дослідницьких питань.
15. Економічний детермінізм.
16. Загальнонаукові методи (системний підхід та його модифікації).
17. Закон кількісно-якісних змін.
18. Закон трьох стадій як основний закон розвитку суспільства.
19. Закони діалектики в процесі пізнання права.

20. Засади та принципи застосування права. Акти застосування права.
21. Застосування права: поняття, характерні ознаки та стадії.
22. Змістовні та формальні ознаки джерел права.
23. Зовнішня критика як дослідження інформаційної цінності джерел.
24. Ідея «народного духу» і його вплив на право в німецькій історичній «школі права» (Ф. Савін'ї та Г. Пухта).
25. Ідея розвитку і методологія.
26. Індивідуалізація як основний принцип пізнання державно- правових явищ.
27. Історизм як метод пізнання права та історико-правових явищ.
28. Історія виникнення поняття і його тлумачення.
29. Категорії «держава» і «нація» як головні і рушійні сили історичного процесу.
30. Класова боротьба як рушійна сила історичного процесу.
31. Криза класичного позитивізму.
32. Логіка пізнання соціальних явищ Б. Кістяківського.
33. Метафізичний метод.
34. Методи «оцінювання».
35. Методологічні витoki юридичного тлумачення.
36. Методологічні підходи до визначення форм реалізації права.
37. Методологія визначення джерел права як форми його об'єктивації.
38. Методологія і практика правового дослідження.
39. Методологія права як метапізнавальна дисципліна.
40. Методологія удосконалення правотворчості в сучасній Україні.
41. Методологія формування нових понять та категорій.
42. Міждисциплінарні методи (статистичний, психологічний та ін.
43. Натуралістичний детермінізм.
44. Нетипові нормативні приписи.
45. Нормативно-правові акти. Особливості законів як джерел права.
46. Нормативно-правові договори та їх класифікація.
47. Нормотворчість судових органів: юридична практика та перспективи.
48. Об'єктивізм, суб'єктивізм та інтерсуб'єктивність – методологічні моделі сучасного правознавства.
49. Об'єктивність та її кордони.
50. Онтологічні та гносеологічні проблеми правознавства.
51. Основні методи юридичного дослідження.
52. Основні шляхи виникнення права.
53. Особливості процесуальних правовідносин.
54. Поняття «герменевтики» як смислової визначеності людських дій та саморозуміння політичних та державних діячів.
55. Поняття «методології» та його структура.
56. Поняття й основні види стадій юридичного процесу.
57. Поняття номотетичних та ідіографічних наук.
58. Поняття понятійно-категорійного арсеналу юридичної науки. Розподіл понять і категорій на види.

59. Поняття права, свободи, держави в методологічному контексті.
60. Поняття процесуального провадження, його склад.
61. Поняття та структура механізму правового регулювання.
62. Право і закон як методологічні об'єкти.
63. Право і закон. Критерії розмежування "правового" та "неправового" закону.
64. Право і соціологія.
65. Право як воля панівного класу.
66. Право, наука і мораль.
67. Правова аксіологія та цінність права.
68. Правова доктрина. Загальні принципи права.
69. Правова реальність як об'єкт дослідження правознавства.
70. Правовий звичай і правовий прецедент.
71. Правові відносини. Проблеми складу.
72. Правові поняття та правові категорії як наукові абстракції.
73. Правові презумпції та фікції.
74. Правові форми діяльності держави (загальна характеристика).
75. Принципи юридичного дослідження.
76. Природа, зміст, ознаки, види юридичного процесу.
77. Проблема об'єктивності юридичного пізнання.
78. Проблеми визначення поняття правотворчості: ознаки, функції, принципи.
79. Прогалини в законодавстві та способи їх подолання.
80. Процесуальна форма як наукова конструкція.
81. Процесуальне доказування. Предмет, способи збирання і закріплення доказів.
82. Процесуальні документи: функції, зміст, основні види.
83. Роль закону єдності та боротьби суперечностей.
84. Система способів тлумачення законодавства.
85. Система та ознаки правових засобів у механізмі правового регулювання.
86. Соціальна статика і соціальна динаміка О. Конта.
87. Спеціальні методи (порівняльно-історичний, генетичний, реконструктивний, типологічний).
88. Співвідношення «загального» і «одиничного».
89. Стадії процесу правового регулювання.
90. Стадії та функції правотворчого процесу.
91. Становлення юриспруденції як фахової й наукової дисципліни.
92. Стратегія юридичного пізнання.
93. Структура методологічного дослідження.
94. Суб'єкт та об'єкт, суб'єктивне та об'єктивне в правовому дослідженні.
95. Суспільство й індивідуум.
96. Суспільство як предмет права у філософії позитивізму.
97. Сутність поняття «методологія».
98. Сутність права.

99. Сфера і межі правового регулювання.
100. Теоретико-методологічні проблеми історії епохи класичного історизму.
101. Теорія «раціональності» й теорія «ідеальних типів» М. Вебера.
102. Теорія держави і права як надбудови в матеріалістичній метафізиці (К. Маркс і Ф. Енгельс).
103. Теорія цінностей.
104. Традиції у праві. Західна традиція права.
105. Утвердження принципів теоретичного і методологічного плюралізму.
106. «Філософія права» Гегеля.
107. Феноменологічний та теоретико-наукові методи.
108. Формалізація методів правознавства.
109. Юридична етнологія та юридична антропологія.
110. Юридична наука в ХХ столітті: теоретичні пошуки, напрями і тенденції розвитку.
111. Юридична техніка та юридична термінологія.
112. Юридичне (об'єктивне та суб'єктивне) право.

Політика викладання навчальної дисципліни

Жодні форми порушення академічної доброчесності або нетерпимості не толеруються.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аванесов Г.А. Теория и методология криминологического прогнозирования. – М.: Юрид.лит., 1972.–333с.
2. Антология мировой правовой мысли: в 5 т. – М., 1997.
3. Бачинин В.А. Антропосоциологические проблемы права: методология и эмпирия // Правоведение. – № 3. Изд-во С.–Петербург, ун-та, 2001. – С.27–39.
4. Мельникова З.Б. Буржуазная криминология: методология и основные тенденции развития // Основные тенденции развития современной буржуазной криминологии. Изд-во ИНИОН АН СССР. 1975. – С.5–21.
5. Минин А.Я. Информатизация криминалистических исследований. Теория и методология. Екатеринбург: Изд-во Урал, ун-та. 1992. – 135 с.
6. Книга о правовом воспитании. / Татаринцева Е.В. Правовое воспитание (методология и методика): Методическое пособие. – М.: Высш. шк, 1990. – 175с.
7. Нерсисянц В.С. История политических и правовых учений: учеб.- М., 2005.
8. Зорин Г.А. Криминалистическая методология. Минск: Амалфея, 2000. – 608 с.
9. Аврутин Ю.Е., Гишинский Я.И. Криминологический анализ преступности в регионе. Методология, методика, техника: Учебно-методическое пособие Л., Изд-во ЛВК МВД СССР. 1991.–226 с.

10. Мамутов В.К. Совершенствование правового регулирования хозяйственной деятельности (методология, направления). – Киев: Наук, думка, 1982.–238 с.
11. Левин Д.Б. Методология советской науки международного права // Советское государство и право. – № 9. – 1969. – С. 59–66.
12. Здравомыслов А.Г. Методология и процедура социологических исследований. М.: Мысль. 1969. – 205 с.
13. Яни С.А. Методология и эффективность правовой науки // Правоведение. – № 1. 1973. – С. 115–116.
14. Маликов М.Ф. Методология изучения судебного приговора. Уфа: Башк. кн. изд. 1990.- 320 с.
15. Методология исследования теоретических проблем международного права / Отв. ред. Ю.Я. Баскин. – Казань, 1986. –135с.
16. Сокуренок В.Г. Методология исследования эффективности права // Вопросы государства и права развитого социалистического общества . Харьков: Изд-во Харьк. юрид. ин-та, 1975. – С.6–8.
17. Методология историко-правовых исследований. Редкол.: Грацианский П.С., Гулиев В.Е. (Отв. ред.) М.: Изд-во ИГиП АН СССР,1980.– 184 с.
18. Лукич Р. Методология права. Перевод с сербохорватского. / Под ред.: Керимов Д.А. (Вступ, ст.); Пер.: Кулистиков В.М. М.: Прогресс, 1981. – 304 с.
19. Керимов Д.А. Методология права. Предмет, функции, проблемы философии права. М.: Аванта+, 2000. – 560 с.
20. Оболонский А.В., Рудашевский В.Д. / Отв. ред.: Туманов Г.А. Методология системного исследования проблем государственного управления. М.: Наука, 1978. – 191 с.
21. Витушко В.А. Общенаучная методология в цивилистике // Журнал российского права. № 3, 2000. – С.54–60.
22. Бобылев А.И. Предмет и методология теории права и государства // Право и политика. № 11, 2000. – С. 16–26.
23. Честнов И.Л. Методология и методика юридического исследования. Учебное пособие. СПб., 2004.
24. Тиунова Л.Б. Системные связи правовой действительности. Методология и теория. – С.-Пб., 1991.– 135с.
25. Яркова Е.Н.. История и методология юридической науки: учебное пособие. Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2012. – 360 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бессмертный Ю.Л. Некоторые соображения об изучении феномена власти и о концепциях постмодернизма и макроистории // Одиссей. – 1995. 1996.–С. 5–19.
2. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка. 2-е изд. Пер. С фр. М.: Наука, 1986.

3. Вебер М. «Объективность» познания в области социальных наук и социальной политики // Культурология. XX век. – М., 1995.
4. Вико Дж. Основания новой науки об общей природе наций / Пер. с итал. М, Киев, 1994.
5. Виндельбанд В. О свободе воли // Виндельбанд В. Избранное: Дух и история. М.,1995.
6. Виппер Р. Общественные учения и исторические теории XVIII и XIX вв. в связи с общественным движением на Западе. Изд. второе. М.,1908.
7. Водзинский Е.И. Русское неокантианство конца XIX–начала XX века. Л., 1966.
8. Вригт Г.Х.фон. Объяснение и понимание // Вригт Г.Х.фон. Логико– философские исследования. М.,1986.
9. Вундт В. Введение в психологию. М.,1912.
10. Социальные законы // Философия истории: Антология. М.,1995.
11. Гадамер Х.–Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики. М.,1988.
12. Гайденко П.П. Вильгельм Дильтей // Современная западная философия / Ред. В.А. Лекторский. М.: Политиздат, 1991. – С. 96–97.
13. Гайм Р. Гегель и его время. Спб.,1861
14. Гартман Н. Проблема духовного бытия. Исследования к обоснованию философии // Культурология. XX век: Антология. М.,1995.
15. Гегель Г.В.Ф. Философия истории // Гегель Г.В.Ф. Сочинения. Т.8. М.–Л.Д935.
16. Гердер И.Г. Идеи к истории человечества. М..1977.
17. Герье В.И. Философия истории от Августина до Гегеля. – М., 1915.
18. Горський В.С. Історія української філософії. – К., 1996.
19. Депенчук Л. Богдан Кістяківський. – К., 1995.
20. Дрей У. Еще раз к вопросу об объяснении действий людей в исторической науке // Философия и методология истории. М.,1977.
21. Журавлев Л.А Позитивизм и проблема исторических законов. М.: Изд–во МГУ, 1980.
22. Казаков А.П. Теория прогресса в русской социологии конца XIX века. Л., 1969.
24. Кассирер Э. Лекции по философии и культуре // Культурология. XX век. М.,1995.
25. Кистяковский Б.А. Социальные науки и право. Очерки по методологии социальных наук и общей теории права. – М., 1916.
26. Ковалевский М. Шеллингианство и гегельянство в России. (К истории немецких культурных влияний) // Вестник Европы. 1915. Кн.1.
27. Ковольченко И.Д. Методы исторического исследования. М.: Наука, 1987.
28. Коган Л.А. Из предыстории гегельянства в России // Гегель и философия в России. 30–е годы XIX в. — 20–е годы XX в. М., 1974.
29. Конт О. Общий обзор позитивизма // Родоначальники

позитивизма. Вып.IV. Спб.,1912.

30. Основные законы социальной динамики или общая теория прогресса человечества //Философия истории: Антология. М.,1995.

31. Медушевский А.Н. Гегель и государственная школа русской историографии. // Вопросы философии. 1988. – № 3.

32. Мельник Л.Г. Розвиток наукового пізнання історії. – К., 1983.

33. Метод історії. (Конспект лекцій). К.,1994.

34. Поппер К. Злиденність історизму. К.,1994.

35. Риккерт Г. Одно, единство и единица. – М.:Логос. 1992.

36. Науки о природе и науки о культуре // Культурология. XX век. М.,1995.

37. Сарбей В.Г. Очерки по методологии и историографии истории Украины (период капитализма). К.,1989.

38. Синицин О.В. Неокантианская методология истории и русская буржуазная историография конца XIX — начала XX в. // Вопросы методологии истории, историографии и источниковедения. Томск, 1984.

39. Спенсер Г. Научные, политические и философские опыты. Т.I. Спб.,1866.

40. Тойнби А. Дж. Постижение истории. Сборник / Пер. с англ. М.: Прогресс, 1991.

41. Трельч З. Историзм и его проблемы. Логическая проблема философии истории. М.,1994

42. Тюрго А. Рассуждения о всеобщей истории / А.Р.Ж. Тюрго. Избр. Философские произв. / Пер. с фр. М.: Гос. соц.-зк. изд-во, 1937. – С. 77–142.

43. Февр Л. Бои за историю / Пер. с фр. М.: Наука, 1991. – С. 159–175.

44. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / Пер. с фр. Спб.: Асай, 1994.

45. К вопросу о соотношении методологии истории и практики исторического исследования // Вопросы методологии истории, историографии и источниковедения. Томск, 1987.

45. Шидер Т. Возможности и границы сравнительных методов в исторических науках // Философия и методология истории. М.,1977.

46. Шкуринов П.С. Позитивизм в России XIX века. М.,1980.

47. Яковенко С.О. Аксиологія практичного розуму. – К.: Укр. центр духовної культури., 2000.

48. Юридична наука і освіта в Україні. – К., 1992.

НОРМАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Вид. офіц. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. (Система стандартів з інформаційної, бібліотечної та видавничої справи).

2. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій //

Бюлетень ВАК України. – 2011. – № 9–10.

3. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті // Бюлетень ВАК України. – № 5. – 2009. – С. 26–30.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>
2. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. <http://www.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України
5. <http://www.guds.gov.ua> – Головне управління державної служби України
6. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
7. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України
8. www.vasu.gov.ua – Вищий адміністративний суд України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.

Розробник:

Доцент кафедри управління у сфері
цивільного захисту факультету
цивільного захисту,
кандидат юридичних наук, доцент

Аліна БІЛЕКА